

DECIZIA NR.873
din 25 iunie 2010

**referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii
privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor**

Cu Adresa nr. 100 din 15 iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, **adoptate** în temeiul prevederilor art.114 alin.(3) din Constituție, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010.

Sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, s-a hotărât în ședința din data de 15 iunie 2010, prin Hotărârea nr.2 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind votată de cei 86 de judecători prezenți din totalul de 113 de judecători în funcție ai instanței supreme, în conformitate cu art.25 lit.c) din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.7779 din 15 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.1533A/2010.

Autorul sesizării de neconstituționalitate consideră că Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor art.114 alin.(3) din Constituție, prin angajarea răspunderii

Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010, contravine prevederilor constituționale ale art.124 alin.(3), ale art.15 alin.(2), ale art.47 alin.(2) și ale art.53, precum și celor ale art.20 raportate la art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pentru următoarele considerente:

1. În accepțiunea prevederilor art.124 alin.(3) din Constituție, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă esențială a independenței justiției, iar în contradicție cu acest principiu constituțional, art.1, art.3 și art.12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăd eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, fără a se ține seama de faptul că pensia de serviciu este inclusă în cariera judecătorului, întocmai ca numirea, formarea profesională continuă, evaluarea și promovarea, pensionarea marcând momentul final al carierei judecătorului și având semnificația juridică a unui drept câștigat, care trebuie să producă efecte juridice indiferent de circumstanțe.

2. Pensia de serviciu a magistraților reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, cum sunt drepturile exclusiv politice (dreptul de a fi aleși în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi aleși în Parlamentul European) și drepturile social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art.125 alin.(3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior].

De asemenea, acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de art.5-11 din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, iar, pe de altă parte, stabilirea pensiei de serviciu a judecătorilor ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de judecător, care privesc întreaga durată a carierei acestuia.

În concluzie, regimul strict al absenței unor drepturi, al incompatibilităților și interdicțiilor stabilit prin Legea fundamentală și dezvoltat prin lege specială, precum și responsabilitățile și riscurile impune acordarea dreptului la pensia de serviciu.

În acest context, autorul sesizării precizează că reglementarea pensiei de serviciu pentru anumite categorii profesionale și, deci, și pentru judecători își găsește temeiul legal în legislația europeană, și anume Directiva Consiliului Comunităților Europene 86/378/CEE din 24 iulie 1986 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/97/CE a Consiliului Uniunii Europene din 20 decembrie 1996. Acest act european creează cadrul legal la nivelul Uniunii Europene pentru ca statele membre, în considerarea locului și a rolului unui anumit sector profesional, să stabilească pentru acesta un regim profesional de securitate socială, cu respectarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei. Astfel, instituirea pensiei de serviciu a judecătorilor ține seama de locul și rolul justiției în statul de drept, precum și de legislația europeană privind regimurile profesionale de securitate socială.

Totodată, Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată cu ocazia reuniunii multilaterale având ca obiect statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei în perioada 8-10 iulie 1998,

stabilește în art.6.4 că „statul asigură judecătorilor care au atins vârsta legală de încetare a funcției lor, după exercitarea acestei funcții cu statut profesionist pe parcursul unei anumite perioade de timp, plata unei pensii al cărei nivel să fie apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări în activitatea jurisdicțională”. În același sens, Avizul nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor prevede, în concluziile sale, că „remunerarea judecătorilor trebuie să fie corespunzătoare cu rolul și responsabilitățile acestora și trebuie să asigure în mod adecvat plata concediilor medicale și a pensiei. Ea trebuie protejată prin prevederi legale specifice împotriva diminuărilor și trebuie să existe prevederi privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor.”

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, abrogarea dispozițiilor care reglementează pensia de serviciu a judecătorilor contravine art.124 alin. (3) din Constituție. Astfel, prin Decizia nr.20/2000 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art.41 alin.(2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art.198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art.103 din Legea nr.92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile constituționale conform cărora „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii” nu au caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art.1 alin.(3) din Constituție. Așa fiind, Curtea Constituțională a stabilit că abrogarea art.103 din Legea nr.92/1992, republicată, care

reglementa pensia de serviciu a magistraților contravine principiului stabilit în art.124 alin.(3) din Legea fundamentală.

Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a statuat că instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună magistrații.

Prin urmare, concluzionează autorul sesizării, Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, chiar în lipsa unei abrogări exprese a dispozițiilor referitoare la pensia de serviciu cuprinse în Legea nr.303/2004 echivalează cu aceasta și este, în consecință, neconstituțională.

Totodată, eliminarea pensiei de serviciu a magistraților este contrară exigențelor actuale cuprinse în documentele internaționale referitoare la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept. „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august - 6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr.40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr.40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin art.11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”.

În mod asemănător, Recomandarea nr.R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor", adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței

dreptului în statele democratice și în considerarea art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a "Principiilor fundamentale [ale Organizației Națiunilor Unite] privind independența magistraturii", anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea "de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și a responsabilităților pe care și le asumă".

3. Dispozițiile Legii privind unele măsuri în domeniul pensiilor care prevăd recalcularea pensiilor de serviciu, contravin și prevederilor art.15 alin.(2) din Constituție, potrivit căroră „legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.”

În acest sens, prin Decizia nr.375/2005 referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, Curtea Constituțională a stabilit că noile reglementări – privind criteriile și condițiile concrete ale exercitării dreptului la pensie, inclusiv modul de calcul și de actualizare a cuantumului pensiei - „nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv, în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării lor în vigoare”. Referitor la aplicarea noilor reglementări asupra raporturilor juridice născute anterior, instanța de contencios constituțional a reținut că „legiuitorul este liber să redimensioneze, printr-o lege nouă, durata mandatelor funcțiilor de conducere în alt fel decât legea în vigoare, dar numai pentru viitor, nu și pentru mandatele în curs, altfel ar însemna să nesocotească regula neretroactivității legii, care este normă de nivel constituțional, prevăzută în art.15 alin.(2) din Legea fundamentală.”

4. Autorul sesizării de neconstituționalitate mai susține că legea criticată impune o pierdere ireversibilă a pensiei de serviciu, aceasta

echivalând cu o veritabilă expropriere, aducând atingere art.1 par.2 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Totodată, consideră că dispozițiile art.53 din Constituție nu sunt incidente în cauză. Astfel, referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, Curtea Constituțională, în considerentele Deciziei nr.1414/2009, considerente general obligatorii, a stabilit că de esența legitimității constituționale a restrângerii exercițiului unui drept sau al unei libertăți este caracterul excepțional și temporar al acesteia și că este sarcina statului să găsească soluții pentru contracararea efectelor crizei economice, printr-o politică economică și socială adecvată. Diminuarea veniturilor personalului din autoritățile și instituțiile publice nu poate constitui, pe termen lung, o măsură proporțională cu situația invocată de inițiatorul proiectului de lege, iar eventuala intervenție legislativă în sensul prelungirii acestei măsuri poate determina efecte contrarii celor vizate, în sensul tulburării bune funcționări a instituțiilor și autorităților publice.

Având în vedere aceste considerente, autorul sesizării susține că, în primul rând, legea criticată impune o restrângere cu caracter permanent a exercițiului dreptului la pensie, recalcularea pensiilor de serviciu operând fără vreo limitare temporară, așa cum rezultă din dispozițiile art.3 și art.12, fiind reglementată sub condiție suspensivă. Așadar, legea criticată nu numai că nu consfințește caracterul temporar al restrângerii exercițiului dreptului la pensie, ci stabilește explicit o pierdere cu caracter permanent a pensiei de serviciu și, prin urmare, nu are legitimitate constituțională, în sensul considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr.1414/2009.

În al doilea rând, caracterul excepțional al restrângerii exercițiului dreptului la pensie nu poate fi susținut, în condițiile în care legea criticată

constituie o a doua măsură de restrângere a exercițiului unor drepturi adoptată într-un interval de aproximativ 6 luni. Astfel, prin Legea nr.329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional, invocându-se aceeași situație de criză economică, exercițiul unor drepturi a fost restrâns cu caracter temporar.

Or, restrângerea sistematică, repetată, a exercițiului unor drepturi, care tinde să devină o regulă în conduita autorității publice, care adoptă această măsură, iar nu o excepție, se situează în afara cadrului constituțional, pe care îl trasează dispozițiile art.53 și jurisprudența Curții Constituționale.

În al treilea rând, diminuarea substanțială a cuantumului pensiilor, determinată de recalcularea acestora impusă prin Legea criticată, are drept consecință nerespectarea condiției referitoare la caracterul rezonabil și proporțional al restrângerii exercițiului dreptului prevăzut de art.47 alin.(2) din Constituție, caracter de care depinde compatibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi cu Legea fundamentală, în conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr.1414/2009.

Or, diminuarea substanțială a cuantumului pensiilor ca urmare a recalculării acestora în condițiile legii criticate pune în discuție legitimitatea constituțională a restrângerii exercițiului dreptului la pensie, prevăzut în art.47 alin.(2) din Constituție, din punct de vedere al caracterului rezonabil și proporțional al măsurii de restrângere.

5. Totodată, din perspectiva art.1 din Protocolul nr.1 și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la aceste dispoziții, drepturile care decurg din contribuțiile în cadrul regimurilor de

securitate socială, cum este dreptul la pensie, constituie drepturi patrimoniale, care intră sub protecția art.1 din Protocol.

Recunoscând marja de apreciere a statelor în materia legislației sociale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat obligația autorităților publice de a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei, echilibru care nu este menținut ori de câte ori, prin diminuarea drepturilor patrimoniale, persoana trebuie să suporte o sarcină excesivă și disproporționată. Într-o astfel de situație, există o încălcare a art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția, determinată de încălcarea caracterului rezonabil și proporțional al diminuării drepturilor patrimoniale. (*Cauza Kjørtan Asmundsson contra Islandei, 2004, Cauza Moskal contra Poloniei, 2009*).

Or, diminuarea drepturilor patrimoniale prevăzută de legea criticată, cu consecința pierderii dreptului la pensia de serviciu, impune persoanelor cărora le este aplicabilă o sarcină excesivă și disproporționată, fără a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

În ceea ce privește pensiile speciale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în aplicarea art.1 din Protocolul nr.1 recunoaște și ocrotește pensia stabilită pentru anumite profesii și nu permite ca acest drept să fie diminuat decât în cazuri excepționale, cu respectarea principiului proporționalității, ceea ce înseamnă că măsura aplicată să fie justificată de scopul legitim urmărit (*Cauza Banfield contra Regatului Unit, 2005*).

În concluzie, autorul sesizării de neconstituționalitate susține că pierderea pensiei de serviciu are semnificația juridică a unei exproprieri, situație în care trebuiau luate toate măsurile juridice impuse de această instituție.

6. Prin Adresa înregistrată sub nr.8067 din 18 iunie 2010, Înalta Curtea de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale o „dezvoltare argumentativă” prin care arată că, întrucât invocarea art.53 din Constituție pentru luarea măsurilor de austeritate vizează apărarea securității naționale, în mod obligatoriu sunt incidente în cauză dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, cu modificările și completările ulterioare, securitatea națională fiind prevăzută în art.3 lit.a) ca o situație care reclamă intervenția stării de urgență. Potrivit acestui text de lege, „starea de urgență reprezintă ansamblul de măsuri excepționale de natură politică, economică și de ordine publică aplicabile pe întreg teritoriul țării sau în unele unități administrativ-teritoriale care se instituie în următoarele situații: a) existența unor pericole grave actuale sau iminente privind securitatea națională ori funcționarea democrației constituționale.” Dispozițiile art.4 din aceeași ordonanță de urgență obligă ca, pe durata măsurilor excepționale vizate de protecția securității naționale, restrângerea drepturilor și a libertăților fundamentale să se realizeze cu respectarea art.53 din Constituție.

Prin urmare, susține autorul sesizării, plasarea măsurilor de austeritate sub auspiciile securității naționale obligă la respectarea procedurii instituirii și încetării stării de urgență, astfel cum este reglementată în Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/1999, Capitolul II. Astfel, starea de urgență se instituie de Președintele României, prin decret, contrasemnat de primul ministru și publicat, de îndată, în Monitorul Oficial al României. După aducerea acestuia neîntârziat la cunoștința populației, inclusiv a măsurilor urgente preconizate, în termen de cel mult 5 zile de la instituirea stării de urgență, Președintele României solicită Parlamentului încuviințarea măsurii

adoptate, operând revocarea în situația în care Parlamentul nu încuviințează starea instituită.

Așadar, Guvernul nu se putea substitui atribuțiilor Președintelui României și Parlamentului pentru a lua măsuri de austeritate implicând securitatea națională decât prin încălcarea art.53 și a art.93 din Constituție, deoarece acest ultim text constituțional prevede că Președintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

Data fiind gravitatea extremă a măsurilor ce se pot lua din rațiuni de securitate națională, nici Guvernul și nicio altă entitate statală, în afara celor prevăzute expres de Constituție și de Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/1999, nu puteau proclama formal imperative de securitate națională și nu puteau uzurpa competența constituțională stabilită în sarcina Parlamentului ori să dispună alte măsuri decât cele care ar fi trebuit dispuse constituțional, care trebuiau în mod obligatoriu să circumscrie stabilirea situației care impune măsurile excepționale vizând securitatea națională, zona în care se instituie acestea, perioada pentru care se instituie, drepturile și libertățile fundamentale care se restrâng cu respectarea art.53 din Constituție, astfel cum dispune art.14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/1999.

La data de 22 iunie 2010, prin Adresa cu nr.108, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale punctul de vedere al Avocatului Poporului, exprimat la solicitarea Asociației „Themis-Casația” a foștilor judecători și magistrați asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin care se arată că diminuarea pensiilor încalcă dreptul fundamental la proprietate și reguli de drept, precum cele referitoare la drepturile câștigate.

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

Președintele Senatului a transmis Curții Constituționale, cu adresa nr.8231 din 23 iunie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, pentru următoarele motive:

1. Prevederile art.1, art.3 și art.12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor instituie eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, fără a se ține seama de faptul că pensia de serviciu este inclusă în cariera judecătorului, întocmai ca numirea, formarea profesională continuă, evaluarea și promovarea, pensionarea marcând momentul final al carierei judecătorului, intrând astfel în contradicție cu norma constituțională prevăzută la art.124 alin.(3) potrivit căreia „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”.

Pensia de serviciu a judecătorilor reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, iar, așa cum a statuat și Curtea Constituțională prin Decizia nr.20/2000, dispozițiile constituționale ale art.124 alin.(3) nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art.1 alin. (3) din Constituție.

2. Dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor pun în discuție și încălcarea prevederilor art.15 alin.(2) din Constituție. Prin Decizia nr.375/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005, Curtea Constituțională a statuat

că noile reglementări „nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv, în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării lor în vigoare.”

3. Legea criticată impune o pierdere ireversibilă a pensiei de serviciu, aceasta echivalând cu o veritabilă expropriere, aducând atingere art.1 par.2 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Dispozițiile art.53 din Constituție sunt semnalate având incidență în cauză. Astfel, referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, Curtea Constituțională, în considerentele Deciziei nr.1414/2009, considerente general obligatorii, a stabilit că de esența legitimității constituționale a restrângerii exercițiului unui drept sau al unei libertăți este caracterul excepțional și temporar al acesteia și că este sarcina statului să găsească soluții pentru contracararea efectelor crizei economice, printr-o politică economică și socială adecvată. Diminuarea veniturilor personalului din autoritățile și instituțiile publice nu poate constitui, pe termen lung, o măsură proporțională cu situația invocată de inițiatorul proiectului de lege, iar eventuala intervenție legislativă în sensul prelungirii acestei măsuri poate determina efecte contrarii celor vizate, în sensul tulburării bunei funcționări a instituțiilor și autorităților publice.

Însă legea criticată impune o restrângere cu caracter permanent a exercițiului dreptului la pensie, recalcularea pensiilor de serviciu operând fără vreo limitare temporară, așa cum rezultă din dispozițiile art.3 și art.12, fiind reglementată sub condiție suspensivă. Așadar, legea criticată nu numai că nu consfințește caracterul temporar al restrângerii exercițiului dreptului la pensie, ci stabilește explicit o pierdere cu caracter permanent a pensiei de

serviciu, și, prin urmare, nu are legitimitate constituțională, în sensul considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr.1414/2009.

4. Referirile autorilor sesizării la dispozițiile Protocolului nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului sunt pe deplin întemeiate.

Guvernul a transmis Curții Constituționale, prin Adresa înregistrată sub nr.8259 din 23 iunie 2010, punctul său de vedere cu privire la impactul bugetar al adoptării Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, așa cum a fost el stabilit de ministrul de resort. În tabelul anexat, se arată că economia totală pentru bugetul de stat rezultată din eliminarea pensiilor de serviciu ale personalului diplomatic și consular, personalului aeronautic civil navigant și nenavigant, funcționarilor publici parlamentari, senatorilor, deputaților, magistraților, a personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor judecătorești și a personalului Curții de Conturi este de 170.198.380 RON. Cu privire la eliminarea pensiilor speciale din sistemul de apărare și ordine publică, se arată că recalcularea va viza 155.842 de pensii și că prin operațiunea realizată se vor obține „economii rezultate din recalcularea pensiilor mari și foarte mari (cele care depășesc suma de 3000 lei)”.

Cu Adresa înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.8316 din 23 iunie 2010, Guvernul a transmis punctul său de vedere referitor la constituționalitatea dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor. În ceea ce privește dispozițiile art.15 alin.(2) din Constituție, apreciază că măsura reclaculării pensiilor își produce efecte de la data intrării în vigoare a legii criticate, fără a afecta pensiile deja încasate și, prin urmare, nu se încalcă principiul neretroactivității legii. Totodată, arată că dreptul la pensie este dreptul garantat de Constituție, iar nu cuantumul acestuia și că legiuitorul este

în drept să modifice, ori de câte ori apare această necesitate, condițiile și criteriile de acordare a pensiilor, modul de calcul și cuantumul acestora.

Referitor la critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție, arată că și aceasta este neîntemeiată, deoarece Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea nu garantează un anumit cuantum al dreptului patrimonial, ci doar plata acestuia, ca drept câștigat.

În ceea ce privește principiul independenței judecătorilor, Guvernul susține că dispozițiile art.124 alin.(3) din Constituție nu sunt incidente, deoarece nu poate fi stabilită o relație de tipul cauză-efect între cuantumul pensiei și independența magistraților.

Președintele Camerei Deputaților nu a comunicat Curții Constituționale punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

C U R T E A,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, celelalte documente depuse la dosar, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele :

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție și ale art.1, art.10, art.15, art.16 și art.18 din Legea nr.47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiecția de neconstituționalitate se referă la dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor

art.114 alin.(3) din Constituție, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010. Întrucât nu a fost depusă o moțiune de cenzură, „proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, după caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se consideră adoptat”, în temeiul art.114 alin.(3) din Constituție.

Înalta Curte de Casație și Justiției critică, în principal, dispozițiile art.1, art.3 și art.12 din această lege, dispoziții care au următorul cuprins:

- Art.1: *„Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, următoarele categorii de pensii stabilite pe baza legislației anterioare, devin pensii în înțelesul Legii nr.19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare:*

- a) *penșiile militare de stat;*
- b) *penșiile de stat ale polițiștilor și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciarelor;*
- c) *penșiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale,*
- d) *penșiile de serviciu ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea;*
- e) *penșiile de serviciu ale personalului diplomatic și consular;*
- f) *penșiile de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari;*
- g) *penșiile de serviciu ale deputaților și senatorilor;*
- h) *penșiile de serviciu ale personalului aeronautic civil navigator profesionist din aviația civilă;*
- i) *penșiile de serviciu ale personalului Curții de Conturi], cuvenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul*

prevăzut de Legea nr.19/2000, cu modificările și completările ulterioare;”

- Art.3: „(1) Pensile prevăzute la art.1, stabilite potrivit prevederilor legilor cu caracter special, cuvenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr.19/2000.

(2) În situația pensiilor dintre cele prevăzute la alin.(1) care au fost stabilite în baza legilor speciale, pensia din sistemul public se determină, considerându-se a fi îndeplinite condițiile de acordare prevăzute de Legea nr.19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(3) În termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi se elaborează metodologia de recalculare a pensiilor prevăzute la art.1 care se aprobă prin hotărâre a Guvernului.”

- Art.12: „Persoanele ale căror drepturi la pensie sunt stabilite, în condițiile legii, ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi, vor fi supuse automat procesului de recalculare, astfel cum este reglementat de prezenta lege.”

Autorul obiecției de neconstituționalitate susține că aceste dispoziții, precum și Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, în ansamblu, contravin prevederilor constituționale ale art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii, ale art.47 alin.(2) privind dreptul la pensie, ale art.53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art.124 alin.(3) privind independența judecătorilor, precum și celor ale art.20 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, privind protecția proprietății private.

Analizând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

I. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art.15 alin.(2) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că dispozițiile Legii privind unele măsuri în domeniul pensiilor care prevăd recalcularea pensiilor de serviciu prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr.19/2000, încalcă principiul constituțional al neretroactivității legii, potrivit căruia „*legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.*”

Curtea reține că, de principiu, pensia de serviciu a unei categorii profesionale, reglementată printr-o lege specială, are două componente, și anume pensia contributivă și un supliment din partea statului. Partea contributivă a pensiei de serviciu se suportă din bugetul asigurărilor sociale de stat, pe când partea care depășește acest quantum se suportă din bugetul de stat. Acordarea acestui supliment ține de politica statului în domeniul asigurărilor sociale și nu se subsumează dreptului constituțional la pensie, astfel cum este reglementat în art.47 alin.(2) din Constituție.

Pensiile speciale, nefiind un privilegiu, ci fiind instituite de către legiuitor în considerarea unui anumit statut special al categoriei profesionale respective, pot fi eliminate doar dacă există o rațiune suficient de puternică spre a duce în final la diminuarea prestațiilor sociale ale statului sub forma pensiei. Or, în cazul de față, o atare rațiune este, așa cum rezultă din Expunerea de motive a legii criticate, atât grava situație de criză economică și financiară cu care se confruntă statul (bugetul de stat și cel al asigurărilor sociale de stat), cât și necesitatea reformării sistemului de pensii, prin eliminarea inechitațiilor din acest sistem.

Având în vedere acestea, Curtea constată că în conceptul de „drepturi câștigate” pot intra doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări. Prin urmare, numai dacă legiuitorul ar fi intervenit asupra acestor prestații deja încasate s-ar fi încălcat dispozițiile art.15 alin.(2) din Constituție. În acest sens este și Decizia nr.458 din 2 decembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 24 din 13 ianuarie 2004, prin care Curtea a statuat că „o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare.”

În concluzie, Curtea constată că dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor nu contravin prevederilor constituționale ale art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii.

II. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art.20 din Constituție, raportat la art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Curtea reține că, potrivit art.1 din Protocolul nr.1 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, „*Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale*”. Noțiunea de „*bun*” utilizată de acest text are o semnificație autonomă, putându-se considera că pensia este un bun care intră sub protecția acestui text.

Având în vedere însă cele două componente ale pensiei de serviciu, precum și faptul că a doua componentă, adică suplimentul din partea statului, se acordă numai în măsura în care există resursele financiare

necesare, suprimarea pentru viitor a acestei componente, fără afectarea părții contributive, nu poate avea semnificația unei exproprieri.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în hotărârea pronunțată în *Cauza Muller contra Austriei*, 1972, a subliniat faptul că, deși art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție garantează drepturile patrimoniale ale unei persoane care a contribuit la sistemul de asigurări sociale, „*acest text nu poate fi interpretat în sensul că acea persoană ar avea dreptul la o pensie într-un anumit cuantum.*”

III.Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art.53 din Constituție, Curtea reține că justificarea de către Guvern a adoptării legii criticate are în vedere „evoluția crizei economice în anul 2009, precum și extinderea acesteia în cursul anului 2010”. Astfel, Guvernul consideră că „se impune adoptarea de măsuri în vederea respectării angajamentelor asumate de România prin semnarea acordurilor de împrumut cu organisme financiare internaționale, acorduri absolut necesare pentru stabilitatea economică a României, pentru atingerea țintelor de deficit ale bugetului general consolidat în anul 2010”.

Totodată, se arată în Expunerea de motive, neadoptarea acestor măsuri ar duce la pierderea acordurilor cu instituțiile financiare internaționale, cu consecința creării unor dezechilibre macroeconomice, de natură să ducă la imposibilitatea relansării economice, precum și la creșterea excesivă a deficitului bugetar.

Însă Curtea observă că la Secțiunea a 4-a din Expunerea de motive, intitulată „*Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)*”, nu se face nicio precizare cu privire la modificările veniturilor bugetare.

Distinct față de acestea, Curtea constată că prevederile art.53 din Constituție, referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, nu sunt aplicabile în cauza de față, deoarece dispozițiile legii criticate nu restrâng dreptul la pensie, ca drept fundamental prevăzut la art.47 alin.(2) din Constituție, ci prevăd recalcularea pensiilor de serviciu, prin algoritmul utilizat de Legea nr.19/2000, cuantumul rezultat fiind mult mai mic, ceea ce conduce astfel la eliminarea pensiei de serviciu, sub aspectul cuantumului acesteia. Or, legiuitorul este în măsură să acorde, să modifice sau să supprime componenta suplimentară a pensiei de serviciu, în funcție de posibilitățile financiare ale statului, dar, evident, cu respectarea și a celorlalte prevederi sau principii constituționale.

Totodată, Curtea reține că dispozițiile art.53, referitoare la restrângerea exercițiului unui drept sau al unei libertăți fundamentale nu au aplicabilitate în cauza de față. De asemenea, nici susținerile autorului obiecției de neconstituționalitate referitoare la condițiile în care se stabilește situația de urgență, astfel cum este definită prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/1999, nu sunt relevante.

IV. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art.124 alin.(3) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, prin eliminarea pensiei de serviciu a magistraților, contravine principiului independenței judecătorilor.

Art.3 din legea criticată prevede că pensiile stabilite la art.1, printre care și „*lit.c) pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale*” cuvenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizându-se algoritmul de

calcul prevăzut de Legea nr.19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

Pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți sunt reglementate în art.82 alin.(1) din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.826 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia *„Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți [..], cu o vechime de cel puțin 25 de ani în funcția de judecător ori procuror, magistrat-asistent [..], se pot pensiona la cerere și pot beneficia, la împlinirea vârstei de 60 de ani, de pensie de serviciu, în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de indemnizația de încadrare brută lunară sau de salariul de bază brut lunar, după caz, și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării.”*

Curtea observă că, din dispozițiile art.1 lit.c) și art.3 ale legii criticate, reiese că pensia de serviciu a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, reglementată prin art.82 din Legea nr.303/2004, și pensia de serviciu a judecătorilor Curții Constituționale, reglementată prin art.72 alin. (2) din Legea nr.47/1992, în cuantum de 80% din indemnizația de încadrare brută lunară sau din salariul de bază brut lunar, se recalculează utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr.19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.140 din 1 aprilie 2000, cu modificările și completările ulterioare, algoritm utilizat pentru toți asigurații din sistemul public general, ceea ce echivalează cu eliminarea pensiei de serviciu a magistraților, sub aspectul cuantumului acesteia. Este evident, însă, că dispozițiile legii criticate se referă numai la cuantumul pensiei de serviciu, rămânând neafectate cerințele speciale de acordare a pensiei de serviciu a magistraților,

cerințe prevăzute de același text din Legea nr.303/2004 - și anume vechimea de cel puțin 25 de ani în funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent ori alte funcții expres prevăzute de lege și vârsta minimă de pensionare de 60 ani - și care constituie condiții speciale față de condițiile generale aplicabile celorlalți asigurați din sistemul public de pensii.

Analizând enumerarea prevăzută în art.1 lit.c) din legea criticată, și anume judecătorii, procurorii și judecătorii, respectiv magistrații asistenți ai Curții Constituționale, Curtea observă, pe de-o parte, că dispozițiile criticate nu menționează o altă categorie de magistrați, care, potrivit art.82 din Legea nr.303/2004, are dreptul la pensie de serviciu, și anume magistrații asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, iar, pe de altă parte, constată că este necesară o examinare a statutului magistraților.

Astfel, statutul judecătorilor și procurorilor este reglementat la nivel constituțional, în art.125 - pentru judecători și în art.132 – pentru procurori, dispoziții care fac parte din Titlul III „*Autoritățile publice*”, Capitolul VI – „*Autoritatea judecătorească*”, Secțiunea 1 „*Instanțele judecătorești*” (art.124-130), Secțiunea a 2-a „*Ministerul Public*” (art.131 și art.132) și Secțiunea a 3-a „*Consiliul Superior al Magistraturii*” (art.133 și art.134). Potrivit art.125 din Legea fundamentală, judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili; propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, iar funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. Potrivit art.132 din Constituție, procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției, iar funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă

funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

La nivel infraconstituțional, statutul magistraților este reglementat prin Legea nr.303/2004, potrivit căreia judecătorii sunt independenți, se supun numai legii și trebuie să fie imparțiali, procurorii numiți de Președintele României se bucură de stabilitate și sunt independenți, în condițiile legii, iar magistrații-sistenți se bucură de stabilitate. Capitolul II din Legea nr.303/2004 stabilește o serie de incompatibilități și interdicții pentru judecători și procurori, care se aplică în mod corespunzător și magistraților-asistenți, cum ar fi: judecătorilor și procurorilor le este interzis să desfășoare activități comerciale, să desfășoare activități de arbitraj în litigii civile, comerciale sau de altă natură, să aibă calitatea de asociat sau de membru în organele de conducere, administrare sau control la societăți civile, societăți comerciale, inclusiv bănci sau alte instituții de credit, societăți de asigurare ori financiare, companii naționale, societăți naționale sau regii autonome, să aibă calitatea de membru al unui grup de interes economic; judecătorii și procurorii nu pot să facă parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic; judecătorii și procurorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice; judecătorii și procurorii nu își pot exprima public opinia cu privire la procese aflate în curs de desfășurare sau asupra unor cauze cu care a fost sesizat parchetul; judecătorii și procurorii nu pot să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe sau parchete decât acelea în cadrul cărora își exercită funcția și nu pot îndeplini orice altă activitate care, potrivit legii, se realizează de avocat etc. Potrivit art.66 din Legea

nr.303/2004 atât incompatibilitățile și interdicțiile, cât și formarea profesională continuă și evaluarea periodică, drepturile și îndatoririle, precum și răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor se aplică în mod corespunzător și magistraților-asistenți.

Pe de altă parte, distinct de statutul judecătorilor și procurorilor, statutul judecătorilor Curții Constituționale este reglementat la nivel constituțional în art.144 – „*Incompatibilități*” și art.145 – „*Independența și inamovibilitatea*” din Titlul V „*Curtea Constituțională*”, potrivit cărora funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior, iar judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia. La nivel infraconstituțional, statutul judecătorilor Curții Constituționale este reglementat în Capitolul VI din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr.643 din 16 iulie 2004.

Analizând toate aceste statute speciale, reglementate atât la nivel constituțional, cât și la nivel legal, și ținând cont de faptul că art.124 alin.(3) din Constituție nu conține *expressis verbis* o obligație a existenței pensiei de serviciu a magistraților, Curtea urmează să analizeze conținutul acestui principiu constituțional.

Astfel, Curtea reține că atât independența justiției - componenta instituțională (conceptul „independenței judecătorilor” nereferindu-se exclusiv la judecători, ci acoperind sistemul judiciar în întregime), cât și independența judecătorului - componenta individuală, implică existența unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ decât instanțele nu poate

decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege, existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești, existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată, procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți, condiții de muncă adecvate, existența unui număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității, repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților etc.

Este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților.

În concluzie, Curtea constată că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.

Atât în jurisprudența Curții Constituționale a României, cât și în jurisprudența altor Curți Constituționale, s-a statuat că stabilitatea financiară a magistraților reprezintă una dintre garanțiile independenței justiției.

Astfel, prin Decizia nr.20/2000 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art.41 alin.(2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art.198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art.103 din Legea nr.92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, decizie publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.72 din 18 februarie 2000, Curtea a statuat că pensia de serviciu pentru magistrați, introdusă în anul 1997 prin efectul modificării și completării Legii nr.92/1992 pentru organizarea judecătorească, a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură. Conform reglementărilor menționate, pensia de serviciu se acordă la împlinirea vârstei de pensionare numai magistraților, care, în privința totalului vechimii lor în muncă, îndeplinesc condiția de a fi lucrat un anumit număr de ani numai în magistratură. Instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați *„nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații”*. Astfel, acest statut special stabilit de Parlament prin lege este mult mai sever, mai restrictiv, impunând magistraților *„obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității.”*

Constatând neconstituționalitatea dispozițiilor art.198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, prin care se abroga art.103 din Legea nr.92/1992, republicată, Curtea Constituțională a observat totodată că *„această abrogare a reglementării legale referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor actuale pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept. A mai reținut Curtea că „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august - 6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin art.11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”. În mod asemănător, „Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor”, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței dreptului în statele democratice și în considerarea art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a "Principiilor fundamentale [ale Organizației Națiunilor Unite] privind independența magistraturii", anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea "de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei*

lor și a responsabilităților pe care și le asumă". De asemenea, art. 6.4 din "Carta europeană privind statutul judecătorilor", adoptată în anul 1998, prevede că "În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională".

De asemenea, Curtea a constatat că în toate aceste documente principiile și măsurile stabilite cu privire la statutul și drepturile magistraților sunt puse în relație directă cu prevederile art.10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și cu cele ale art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul fundamental al oricărei persoane de a fi judecată de un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege.

În aceste condiții, Curtea Constituțională a constatat că, deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care România este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor art.11 și 20 din Constituție.

Totodată, prin aceeași decizie, Curtea a reținut că rațiunile pe care se întemeiază prevederile din actele internaționale avute în vedere în considerentele anterioare ale acestei decizii se află în convergență cu dispozițiile art.124 alin.(3) din Constituție, conform cărora „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii*”. Într-adevăr, „*aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme*

constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art.1 alin. (3) din Constituție”. Așa fiind, Curtea a decis că abrogarea dispozițiilor de lege referitoare la pensia de serviciu a magistraților contravine și principiului stabilit prin art.124 alin. (3) din Constituție.

Curtea Constituțională din Letonia, prin Hotărârea din 18 ianuarie 2010, a declarat neconstituționale și inaplicabile anumite prevederi din Legea referitoare la puterea judiciară, constatând că acestea contravin principiului independenței judecătorilor, consacrat prin art.83 din Constituția letonă. Parlamentul - ținând cont de situația financiară a Letoniei și de angajamentele externe ale țării – a decis recalcularea salariilor judecătorilor, ceea ce ar fi condus la o scădere a cuantumului remunerației acestora. În acest sens, Curtea Constituțională a constatat că noțiunea de independență a judecătorilor include o remunerație adecvată, comparabilă cu prestigiul profesiei și cu scopul responsabilității lor. Luând în considerare statutul judecătorului, scopul remunerației judecătorilor este atât de a asigura independența, cât și de a compensa în mod parțial restricțiile impuse prin lege. Totodată, cerința asigurării unei remunerații adecvate pentru judecători este nu numai în conexiune cu principiul independenței judecătorilor, dar și cu cerințele de calificare și competență stabilite și cu interdicțiile impuse acestora.

Curtea Constituțională din Lituania, prin Hotărârea din 12 iulie 2001, a statuat că în statele democratice este acceptat faptul că judecătorul care trebuie să soluționeze litigiile din societate, inclusiv acelea între persoane fizice sau juridice și stat nu trebuie să aibă numai o înaltă

calificare profesională și o reputație perfectă, dar trebuie să fie independent din punct de vedere material și trebuie să aibă un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorilor astfel încât să compenseze statutul, funcțiile și responsabilitățile acestora, iar menținerea remunerației judecătorilor este una dintre garanțiile independenței judecătorilor.

Curtea Constituțională din Cehia, prin Hotărârea din 14 iulie 2005, a reținut că în statele democratice securitatea financiară este recunoscută în mod clar ca unul dintre elementele esențiale care asigură independența judecătorilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu s-a pronunțat în mod expres asupra împrejurării dacă reducerea sau eliminarea pensiei de serviciu a magistraților ar contraveni principiului independenței judecătorului, însă, pornind de la prevederile art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul la un tribunal independent și imparțial, în *Cauza Cooper contra Regatului Unit, 2003*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că, pentru a stabili dacă un tribunal este independent, trebuie să fie luați în considerare următorii factori: modul de desemnare și durata mandatului membrilor ce-l compun; existența unei protecții adecvate împotriva presiunilor exterioare; posibilitatea de a se verifica dacă el prezintă sau nu aparența de independență.

Cu privire la susținerea autorului sesizării de neconstituționalitate, potrivit căreia reglementarea pensiei de serviciu pentru anumite categorii profesionale și, deci, și pentru judecători își găsește temeiul legal în legislația europeană, și anume Directiva Consiliului Comunităților Europene 86/378/CEE din 24 iulie 1986 privind punerea în aplicare a principiului

egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/97/CE a Consiliului Uniunii Europene din 20 decembrie 1996, Curtea observă că acest act european creează cadrul legal la nivelul Uniunii Europene pentru ca statele membre, în considerarea locului și a rolului unui anumit sector profesional să stabilească pentru acesta un regim profesional de securitate socială, cu respectarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei. Or, criticile aduse Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor se referă la eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, ceea ce ar contraveni principiului independenței justiției, iar nu la o eventuală diferență de tratament între femei și bărbați, și, deci, o discriminare, în ceea ce privește acordarea pensiei sau vârsta de pensionare.

Pe de altă parte, în Expunerea de motive a Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, Guvernul arată că „apariția unor sisteme speciale de pensii publice care au introdus o serie de privilegii și tratamente favorabile unor categorii profesionale a condus la crearea unui decalaj uriaș între cea mai mare și cea mai mică pensie plătită de stat” și că existența unor acte normative care reglementează organizarea și funcționarea diferitelor sisteme de pensii de tip public în prezent, „îngreunează în mod evident funcționarea sistemului de pensii”.

Curtea reține că aspectele de ordin financiar din Expunerea de motive a Guvernului nu pot constitui veritabile argumente în sprijinul constituționalității dispozițiilor legii criticate, însă pot reprezenta un punct de plecare în analizarea de către legiuitor, a oportunității eliminării dreptului persoanelor asimilate de a beneficia de pensia de serviciu a magistraților, în măsura în care nu li se impune respectarea aceluiași statut restrictiv de drepturi. Pe de altă parte, referitor la decalajul uriaș dintre cea

mai mică și cea mai mare pensie plătită de stat, - având în vedere că pensia de serviciu a magistraților este în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de indemnizația de încadrare brută lunară sau de salariul de bază brut lunar, după caz, și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării – se poate analiza de către legiuitor necesitatea luării unor măsuri pentru evitarea eventualelor practici de acordare nejustificată a unor drepturi salariale suplimentare în ultima lună de activitate înainte de data pensionării, în scopul măririi substanțiale a bazei de calcul a pensiei de serviciu.

Având în vedere toate aceste considerente și ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale referitoare la pensia de serviciu a magistraților, Curtea constată că statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii, impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art.1 alin.(3) din Legea fundamentală.

Așadar, obiecția de neconstituționalitate a legii criticate, raportată la principiul independenței justiției este întemeiată și, prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art.1 lit.c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor - prin care se elimină „*pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale*” – sunt neconstituționale.

În final, Curtea reține că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept și, în consecință, așa cum a statuat și în jurisprudența sa (a se vedea Decizia

nr.1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009), atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) *din Constituție, precum și* al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

1. Constată că dispozițiile art.1 lit.a), b), d) – i) și art.2-12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt constituționale.

2. Constată că dispozițiile art.1 lit.c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt neconstituționale, în raport cu prevederile art.124 alin.(3) și art.132 alin.(1) din Constituție.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la 24 și 25 iunie 2010 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.